

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 145

Eesti, videosild

Neljapäev, 20. jaanuar 2022

Algus 14.00, lõpp 16.00

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Vivi Older (nõunik)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Peeter Ernits, Kaido Höövelson, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudus: Andres Metsoja

Kutsutud: Eesti Maaülikooli keskkonnakaitse ja maastikukorralduse professor Kalev Sepp, Eestimaa Looduse Fondi Sõrve teadusuuringu koondaruande koostaja Lauri Klein, Harku Vallavolikogu esimees Priit Kotkas, Eesti Rohelise Liikumise juhatuse liige Madis Vasser, Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna juhtivspetsialist Riina Kotter, Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma (1. päevakorrapunkt); Eestimaa Looduse Fondi juhatuse aseesimees, metsaprogrammi juht Siim Kuresoo ja metsaekspert Liis Kuresoo, Eesti Looduskaitse Seltsi Alutaguse osakonna esindaja Anne Nurgamaa, Alutaguse Matkaklubi tegevjuht Ingrid Kuligina, ekspert Indrek Tammekänd, Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna juhtivspetsialist Riina Kotter, Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine "Üleskutse Sõrve looduskaitseala toetuseks Harju maakonnas" - avalik istung
2. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad taastuvenergia direktiivi kohta - COM(2021) 557
3. Kollektiivne pöördumine "Hoiame Alutaguse loodust - toetame rahvuspargi laiendamist!"

1. Kollektiivne pöördumine "Üleskutse Sõrve looduskaitseala toetuseks Harju maakonnas" - avalik istung

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et Riigikogu juhatuse 25.11.2021 otsusega nr 183 võeti menetlusse MTÜ Eesti Rohelise Liikumine algatatud kollektiivne pöördumine "Üleskutse Sõrve looduskaitseala toetuseks Harju maakonnas" ja edastati see menetlemiseks keskkonnakomisjonile. Pöördumises kutsutakse üles Vabariigi Valitsust kehtestama Sõrve riiklik looduskaitseala avalikustamise käigus kokku lepitud piirides ja tingimustel, et tagada elurikkuse riiklik kaitse viimasel pealinna vahetus läheduses säilinud terviklikul looduslal.

Kalev Sepp rääkis, et Sõrve looduskaitseala kollektiivse pöördumise algatus tehti seetõttu, et

iga Eesti inimese heaolu aluseks on toimivad ökosüsteemid, mille panus avaliku ruumi kvaliteeti oleneb otseselt maakasutuse viisidest ning maa ja omandi valitsemisvormidest. Eesti on olnud väga edumeelne riik nii Euroopas kui maailmas oma rohevõrgustiku planeerimisega viimased paarkümmend aastat. Mõned aastad tagasi tehti põhjalik analüüs, milline on rohevõrgustiku toimivus kolmes aspektis - planeeringute võtmes, elurikkuse ja rohevõrgustiku sidususe toetamisel ning milline on ta roll puhkealana kohalike elanike seas. Leiti, et rohelise võrgustiku toimivus ei ole kõikides Eesti piirkondades hea. Vaatluse all oli ka eraldi Harju maakond, kus vaadati rohevõrgustiku struktuurielementide seisundit kolmel ajaperioodil tuginedes *CORINE* (ühtse metoodika alusel koostatud andmebaas, kuhu kogutakse ruumiandmeid Euroopa maakatte kohta) maakattekaardi linnaalade satelliitpiltidele. Tõdeti, et väga paljudes piirkondades Tallinna lähiümbruses on paarikümne viimase aastaga rohevõrgustiku toimivus oluliselt halvenenud. Umbes 25 kohas on toimunud rohevõrgustiku elementide katkestus, väärtuslikke rohealasid on muudetud elamumaadeks või karjäärideks. Kui vaadata Sõrve kaitseala, siis ta on viimane tugipost Tallinnast lääne pool, kus rohevõrgustikku toetada. Rohevõrgustikega ongi nii, et kui me viime mõne tugikoridori rivist välja, siis selle mõju on tunda palju suuremal alal, iga tugiala ja rohekoridori Tallinna lähistel on kuldaväärt. Viimaste aastatega on rohevõrgustiku enda funktsioonid oluliselt muutunud, me ei räägi mitte ainult elurikkuse kaitsest või säilitamisest, mis on ka ääretult oluline, aga järjest rohkem me räägime rohevõrgustikust kui kliimamuutuste leevendamise toetamise meetmest. Igal rohealal on oluline roll kohalike elanike elukvaliteedis ja kui on tegemist suurema alaga, siis ka lähiümbruse inimeste osas me räägime rohemajandusest, puhkemajanduse edendamisest, võrgustiku sidususest ja multifunktsionaalsusest. Inimarengu aruandes on kirjas, et elurikkuse näitajad on väga halvad, Eesti on 10 aastaga langenud 7. kohalt 59. kohale, sama trend on ka muude näitajatega, mis iseloomustavad elurikkust ja ökosüsteeme, see trend on väga murettekitav. Kui rääkida ideaalis kvaliteetsest elukeskkonnast, siis igal Eesti kodanikul peaks olema üks väikene roheala elamust või korterist 300 m kaugusel, natukene suurem ala kilomeetri kaugusel. Sõrve kaitseala on puhkeala linna lähiümbruses, mis on eriti oluline Tallinna inimeste jaoks ning mis jääb kuni 15 kilomeetri kaugusele. Võib rääkida, kui palju üks või teine roheala rahas maksab, aga võib-olla palju kõnekam on rääkida, milline on rohealade mõju inimese tervisele. Ja see on ka suurim suund, mis viimastel aastatel on maailmas päris palju hoogu saanud, väga palju sellealaseid uuringuid on ka Eestis tehtud. On uuritud, mida ikkagi tähendab see, et inimestel on kodu lähedal mõni roheala. On leitud, et see mõjutab tõesti täiskasvanute ja laste stressi ja vaimse tervise taset. Inimesed, kes elavad rohealade läheduses kuni 500 meetri raadiuses, nende tervisenäitajad on statistiliselt oluliselt paremad kui need inimesed, kellel see võimalus puudub. Sellest tuleneb, et tegelikult me ei saa võrrelda rahanumbreid, aga iga otsusega mõjutame ka inimese tervist nii kohalikus kogukonnas kui ka kaugemal. Kui vaadata viimaste aastate tendentsi, siis võib öelda, et loodusvarade kasutamine Eestis on oluliselt tõusnud. Looduskasutus on muutunud järjest olulisemaks ja on kolm väga olulist piirkonda, kus inimeste külastusi rohealadele on eriti palju, need on Tallinna lähiümbruse rohealad, Nõva piirkond ja Lahemaa. Igasugune rohevõrgustik Harjumaal Tallinna lähiümbruse peab olema sidus ja toimiv. Samas viimased trendid näitavad, et toimivus ja sidusus Tallinna lähiümbruses on oluliselt halvenenud ja väga tore on, et üks kohalik omavalitsus toetab Sõrve looduskaitseala arendamist. Sepp ütles, et ta väga loodab, et riik tuleb kohalikule omavalitsusele appi selle rohevõrgustiku tugevdamisel ja säilitamisel. Me peame silmas pidama, et elanike elukvaliteet on väga oluline ja tal on tugev positiivne mõju nii laste kui täiskasvanute tervisele. Mida suurem ja mitmekesisem on roheala, seda väärtuslikum ta on ning Sõrve looduskaitseala on väga mitmekesine ja väga väärtuslik. Moodustatav Sõrve looduskaitseala on väga oluline rohevõrgustiku toimimise seisukohalt ja tagab väarika elu kohalikule kogukonnale ja ka paljudele Tallinna elanikele. Samuti on see väga oluline, sest see aitab kaasa ka Eesti rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, sest iga uus kaitseala aitab meil saavutada Euroopa Liidu elurikkuse strateegia eesmärki - 30 protsenti maismaast kaitse alla võtta.

Lauri Klein rääkis, et aastatel 2017 ja 2018 tehti Sõrve piirkonnas väga palju elustiku

uringuid praktiliselt kõikide liigirühmade kaupa, Sõrve piirkond on Harjumaal üks paremini läbiuuritud ala. Need uuringud tellis Harku vald, mis oli äärmiselt hea ja väga positiivne, sest see on esmane pretsedent. Uuriti läbi kogu ala, mis on umbes 2800 hektarit. Uuriti läbi nii maismaa limused, putukad, kahepaiksed roomajad, linnustik, imetajad, taimedest uuriti kaitsealused liigid ja kooslused, samblikud ja seened. Uuringu tulemusena kogu sellelt alalt leiti kokku umbes 800 liiki, nende hulgas oli ligi 100 kaitsealust või ohustatud liiki. Nende 800 liigi hulgas ei ole taimeliike, ehk lisaks tuleks juurde umbes 1000 liiki. See näitab, kuivõrd liigirikas on see roheala. See roheala koosneb kolmest tuumikmassiivist. Üks on Muraste ümbruse rohemetsad ja seal on rohkem ka poollooduslikke kooslusi ja avatud alasid. Teine on Sõrve metsamassiiv, kus on kõige rohkem väärtusi ja kõige rohkem esimese ja teise kategooria kaitsealuseid liike. Kolmas ala on Tugamanni piirkond. Need kolm suurt tuumala on olnud ka varasemalt valla rohevõrgustikus. Sama analüüsi käigus uuriti ka seda, kuivõrd see vahevõrgustik rohevõrgustikuna ainult kogu selle piirkonna loodust kaitseb, siis selgus, et tegelikkuses see ei tööta. Nende uuringute põhjal tuli välja, kuivõrd asustustihe on seal kaitsealuste liikide hulk, näiteks kakuliste hulgas on mitu liiki öökulle, kelle asustustihedus on sellel alal kokku mitu korda suurem kui Lahemaal ja üle 10 korra suurem kui majandusmetsades üle Eesti ehk tegemist on väga väärtusliku alaga. Sõrve kaitsealaga seoses seisavad ees valusad otsused, oluline on tasakaalustatult otsustada ja kõiki väärtusi hinnata, sest kaitseala alla jäävad ka lubjakivimaardlad. Valitsusel on vaja teha väga oluline otsus, kas kaevandus või looduskaitse, sest antud kohas kompromissi teha ei ole võimalik. Antud juhul ongi vaja kaalutleda ja jõuda otsuseni, mis on kõige olulisemad väärtused. Kaalukaasil on ohtralt inventeeritud liike ning lubjakivi ehk siis kas need on väärtuste poolest kaalukaussidele pannes üleüldse kaalutavad. Antud uuringu taga olnud teadlaskonna otsus on igal juhul see, et loodusväärtus, mis sellel alal on, on sadades kordades kõrgem kui see, mis väärtust omab maa all paiknev paekivi. Uuringu järeldused näitavad, et väärtustest tulenevaid eesmärke sellel alal on kokku viis. Kõigepealt keskkonnakaitseline eesmärk on säilitada Tallinna ja Harjumaal hea õhu kvaliteet ning seda tagaks roheala. Teine on looduskaitse eesmärk säilitada kaitstavaid liike, sellel alal on lindudest merikotkas, kassikakk, karvaselgkakk, valgeselgkirjurähn, laanerähn, kanakull, herilaseviu jne. Taimedest kõdukorall, juurjumalakäpp, rohekas käoheel ja palju teisi liike, kelle kasvupaigad tuleks säilitada. Me pakume nendele suurele hulgale kaitsealustele liikidele ja nendega koos väga suurele hulgale teistele liikidele elu- ja sigimispaike, mida neil muidu enam ei oleks ehk siis nad tegelikult sellelt alalt kaoksivad. Kolmas eesmärk on loodushariduslik - loodusõppekäikude korraldamine õpperaja loomise abil, luua võimalus looduse tundmaõppimiseks ning süvendada loodushoiu põhimõtteliselt mõistmist kaitseala kasutajate poolt ja eriti noorte hulgas. Neljas on teaduslik eesmärk, see põhjalik läbiuuritus, mis seal praegu on, annab palju võimalusi linnalähedase roheala uurimiseks. Viimane eesmärk on puhke ja virgestuslik eesmärk, säilitada alal puhkeotstarbeline kasutus ja lisaks ka loodusfotograafia jne. Üks aspekt on olnud väga hea koostöö nii riigi, omavalitsuse kui ka elanike vahel ehk tegelikkuses oleme looduskaitse mõttes saavutanud väga hea kompromissi.

Priit Kotkas rääkis, et Harku valla elanikkond on kasvanud neljakordseks, suurenevate külade vahele jääv roheala on inimestele väga oluline. Ümber tuleks hinnata planeeritavate maardlate alad, sest olud on aastatega muutunud. Harku vald on tegelenud 15 aastat Sõrve kaitseala planeerimisega, Harku vallale on see olnud pikki aastaid prioriteetne tegevus. On näha, et arendajate surve piirkonna vastu on suur - kes tahaks metsa maha raiuda, kes tahaks ehitada, kes tahaks midagi kaevandada. Seetõttu ongi valla eesmärk saada nendele aladele täiendav riiklik kaitse, sest tihtilugu kohaliku omavalitsuse poolsest kaitsest ei piisa. Mõistlik on Sõrve looduskaitseala riikliku kaitse alla võtmist kaaluda, kuna sedakaudu saavad neidsamu hüve kasutada ka naaberriikide elanikud. Kotkas lisas, et veel 20-30 aastat tagasi olid olemas roheline vööndi metsamajandid ümber suurte linnade, aga Tallinna ümbruses on need ühtäkki kadunud. Ilmselt tänasel hetkel oleks mõtet mõelda selle peale, kas neidsamad rohelist vööndid, mis omal ajal ulatusid 20-40 km linna piirist, tuleks taastada, sest need kaitseksid linna lähiümbrust, mis on väga oluline puhkeala linnaelanikele ja see tagaks äärelinnas elajatele hoopis teistsuguse elurežiimi, see välistaks lageraied ja kaevandused.

Harku vald palub toetust Riigikogu keskkonnakomisjonilt, et 15 aasta pikkune töö jõuaks lahenduseni, et selline fantastiline piirkond linna läheduses saaks kaitse alla.

Madis Vasser lisas täpsustuseks, et sellele pöördumisele on allkirja andnud ligi 4300 inimest ja on ilmselge, et see teema on suure avaliku tähelepanu all.

Riina Kotter rääkis, et Keskkonnaameti (KeA) ülesanne on olnud esmalt koostada kaitse-eeskiri, välja pakkuda alale piirid, tsoneering ja kaitsekord. Seda tehti lähtuvalt sellest, millised on üleriiklikud põhimõtted kaitsealade moodustamisel. Selle menetluse algatamine toimus 16. aprillil 2019 ja avalikustamiseni jõuti 2021. aastal. 22.03-10.05 oli eelnõu avalikul väljapanekul, toimus kolm infokoosolekut ja oli väga aktiivne osavõtt. Avalik arutelu toimus 17. juunil, jõuti niikaugele, et Keskkonnaministeeriumile (KEM) esitati eelnõu 17. novembril 2021. aastal. Avaliku väljapaneku raames esitati 54 kirja, 19 pöördumist olid kaitseala moodustamise poolt ja nende pöördumiste taga olid suuremate inimeste grupid. Erapooletuid oli 9 ja moodustamise vastu oli 26 pöördumist, mis peamiselt olid kas eraomanikud või metsaomanikud. Arvestati täielikult 7 ettepanekuga ja osaliselt 16 ettepanekuga ja ei arvestanud 30 ettepanekuga. Ettepanekuid oli teemade kaupa mitmeid. Üks olulisem aspekt oli kaevandamise teema, Majandus ja Kommunikatsiooniministeeriumilt (MKM) tuli ettepanek arvata välja kaitsealast kolm uuringuruumi (Rannamõisa 1, 2 ja 3), need uuringuruumid asuvad aga kõige väärtuslikumal kaitseala osal täiesti keskel ja ka sellel alal, kus on olemasolevad liikide püsielupaigad moodustatud ja osaliselt juba kaitse all. KeA seisukoht oli, et sellisel kujul neid uuringuruume välja arvata ei saa, kui on oluline, et loodusväärtused oleks Sõrvel kaitstud. Teised teemad, mida ettepanekud puudutasid, olid piiri- ja võõndimuudatused, et kaitsekord läheks rangemaks. Oli ka vastupidiseid ettepanekuid, osad maaomanikud soovisid välja jätta oma kinnistut või soovisid leebemat kaitsekorda. Palju omavahel vastukäivaid ettepanekuid oli metsanduse osas. KeA saatis KEMile määruse eelnõu novembris, kus KeA asus seisukohale, et looduskaitseala moodustamine on põhjendatud ja see peaks loodusväärtuste kaitsest lähtuvalt oleme sellistes piirides, nagu ta on ja olulisi piiri muudatusi teha ei saa.

Taimo Aasma rääkis, et põhiline murekoht, mis üles kerkis, on konflikt seoses kaevandamisega ja see on väljakutse KEMile, hetkel on see rohkem poliitilise tasandi otsus. Keskkonnaministri ees seisab keeruline ülesanne poliitilise tasandi kokkuleppe saavutamise. MKM juhtis oma arvamustes jõuliselt tähelepanu ehitusmaavarade teemale. Detsembri lõpus algatas valitsus Harju maakonna maavarade teemaplaneeringu koostamise, kus pannakse paika asukohad, kus pikas perspektiivis maavarasid kaevandada saab. Aga see on väga põhjalik ja ajamahukas dokument, enne 2025. a selle valmimist ilmselgelt ei prognoosita. KEM ei soovi, et kaitseala otsus jääks seetõttu venima ja lükkuks määramatusse tulevikku, lõpptulemusena kaitseala moodustamise ja kaitse-eeskirja kinnitamise otsuse teeb valitsus.

Yoko Alender küsis, kas karjääride osas nendel aladel, mis jäävad kaitseala piiridest väljapoole, kas nendel saaks kaevandustegevus jätkuda või puudutab probleem ainult neid alasid, mis on moodustatava kaitseala piiride sees. **Taimo Aasma** vastas, et seal on tõepoolest mingid võimalused kaevandamiseks, aga need on äärmiselt limiteeritud, sest need alad on väga suures osas tegelikult praegu inimasustusega, sest seal on tekkinud uued asulad. Kogu selles piirkonnas toimivate võimaluste leidmine on väga keeruline, sest see on väga tihedalt asustatud ja teisest küljest on seal suured loodusväärtused. **Priit Kotkas** lisas, et võimalikud kaevandamisalad tuleb uue pilguga üle vaadata. 90ndatel on tellitud Eesti Geoloogiateenistusest uuring, mis on tuvastanud, et selle piirkonna paekivide sügavam kiht on õhuke. Eesti Geoloogiateenistus tollal hindas, et see on perspektiivitu ala paekivi kaevandamise seisukohast lähtudes, kilomeetrite kaugus Tallinna linna piirist ei saa kindlasti olla ainukeseks kriteeriumiks, et seda karjääri peaks avama.

Peeter Ernits ütles, et see on ainuke võimalus seal looduskaitseala ära teha, sest see on Tallinnale tõesti kõige lähem koht ning see on erakordselt liigirikas. Aga seal on maavarade

probleem, vaja on kruusa, liiva ja muud. Ernits toetab looduskaitseala rajamist, aga mõistab selle olukorra keerukust, vajalik on leida kompromiss.

Yoko Alender küsis, millal kaitseala moodustamine võiks jõuda valitsuseni. **Taimo Aasma** vastas, et ei oska hetkel prognoosida. Kõigepealt on vaja ministriumide vahel mingitki ühist arvamust, hetkel MKMiga lahendust ei paista. Seega on väga keeruline jõuda ka valitsuse istungile otsustamiseks, ees ootab mitmeid arutelusid ja kohtumisi poliitilisel tasandil.

Lauri Klein ütles lõpetuseks, et Sõrve kaitseala näol on tõepoolest tegu pärliga, mida on väga kerge lõhkuda, aga taastada on võimatu.

Yoko Alender ütles, et komisjon jätkab kollektiivse pöördumise menetlemist edaspidi.

2. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad taastuenergia direktiivi kohta - COM(2021) 557

Yoko Alender tutvustas keskkonnakomisjoni seisukohtade projekti.

Peeter Ernits ütles, et tema on 1. ja 2. ettepaneku vastu, aga toetab 3. ettepanekut.

Otsustati:

Komisjon otsustas Vabariigi Valitsuse seisukohti toetada, paludes ELAKil kaaluda alljärgnevaid märkusi (poolt 7: Yoko Alender, Kaido Höövelson, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Jevgeni Ossinovski, Timo Suslov; vastu 0; erapooletud 0):

1. Valitsuse seisukohtade ja ametnike kinnitusel on Eesti riigil olemas võimekus saavutada taastuenergia osakaalu lausa 60-65% ulatuses aastaks 2030. Palume kaaluda, kas Eesti seisukohas võiks väljendada toetust võimalikule suuremale üleeuroopalisele ambitsioonile, kui hetkel pakutav 40%. Lisaks soodsale keskkonnamõjule ja energiahindadele on nii võimalik parandada Eesti positsioone läbirääkimistel.
2. Valitsuse seisukoha punktis 5 ei ole asjakohane teine lause, sest see ei puuduta otseselt taastuenergia direktiivi. Samuti tuleks ümber sõnastada kolmas lause selliselt, et oleks selgelt arusaadav, et peetakse silmas jääkpuidu kasutamist kohalikul tasandil koostootmisjaamades, mida kinnitas komisjonile seisukohti tutvustanud ametnik ja mis ühtib keskkonnakomisjoni varasemate seisukohtadega biomassi kasutamise kohta energeetikas.
3. Keskkonnakomisjon peab oluliseks valitsuse seisukohtadeski mainitud direktiivide ja nende võimalike muudatuste omavahelist koosõla ja algatuste pidevat mõjuanalüüside koostamist eesmärgiga luua selgust, mida muudatused toovad kaasa Eesti ühiskonnale.

3. Kollektiivne pöördumine "Hoiame Alutaguse loodust - toetame rahvuspargi laiendamist!"

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et Riigikogu juhatuse 07.12.2021 otsusega nr 193 võeti menetlusse Eestimaa Looduse Fondi algatatud kollektiivne pöördumine "Hoiame Alutaguse loodust - toetame rahvuspargi laiendamist!" ja edastati see menetlemiseks keskkonnakomisjonile.

Yoko Alender palus algatajate esindajatel anda kollektiivsest pöördumisest lühike ülevaade.

Pöördumise esindajad kasutasid ülevaate andmiseks ettekannet (lisa).

Siim Kuresoo märkis, et kuigi keskkonnakomisjon ei otsusta Eestis kaitsealade laiendamise või kaitsekorra kehtestamise üle, toimub osa protsessist siiski Riigikogus ning seega on

oluline olulisemaid aspekte lähemalt tutvustada. Sõnas, et Alutaguse loodusmassiiv on Eestis erakordne ala, mis vajab senisest oluliselt paremat kaitset. Ka üleilmsed suundumused nõuavad rohkem, kui Eesti seni looduse kaitsmiseks teinud on. Näiteks Euroopa Liidu elurikkuse strateegia on seadnud eesmärgiks kaitsta 30 protsenti maismaast ning Alutaguse laiendamine annaks sellele olulise panuse.

Indrek Tammekänd sõnas, et metsade elurikkusega seotud probleemid on tänaseks juba laialt teada. Seda ilmestavad nii erinevad riiklikud seireandmed kui ka lähiajal koostatud elustiku ohustatuse hinnangud. Värsked andmed näitavad, et elukeskkonna ja liigirikkuse säilimiseks on vaja lõpetada ületarbimine ja rakendada vastavaid meetmeid. Viitas eelkõneleja poolt välja toodud elurikkuse strateegiale, mille kohaselt peab 30 protsenti liikmesriigi maismaast ja merealast kaitse all olema ning märkis, et seda peaks tegema kohas, kus kaasneb kõige suurem efekt loodusväärtuste säilimiseks. Alutaguse on kahtlemata Eestis üks sellistest aladest. Näiteks lendorava jaoks on antud piirkond ainus sobilik elupaik terves Eestis. Ta lisas, et suurem osa Alutaguse loodusväärtuslikest aladest paiknevad riigimaade peal ning see on oluline poliitiline väärtus, astumaks samme keskkonnasäästlikuma majandamise suunas.

Liis Kuresoo sõnas, et rahvuspargi laiendusega seoses on kõige teravamaks küsimuseks saanud, et kuidas saavad piirkonna metsaomanikud edaspidi oma metsi majandada. Ettepanekuga laiendatav ala on 28 000 hektari suurune, millest eraomandisse kuulub vaid 90 hektarit maad. Algatajad on võtnud seisukoha, et eraomanikele võiks rahvuspargiga liitumine olla vabatahtlik ning seega laiendamine metsade majandamist ei piiraks. Ta märkis, et kuna samal ajal toimub Alutaguse piirkonnas paralleelne protsess seoses lendorava püsielupaikade moodustamisega, on ka rahvuspargi laiendamine saanud eraomanike vaatest palju negatiivset tähelepanu. Tegelikult on tegemist kahe erineva algatusega, millest käesolev eraomanike tegevust ei piira. Lisas, et 11 000 hektarit laiendamise alla kuuluvast alast on plaanis hoida piiranguvööndina, mis lubab seal jätkata metsa majandamisega, küll aga oluliselt vähem intensiivselt kui varem. See aga omakorda pikendab ressursikasutust ja tagab töökohtade olemasolu stabiilsuse pikas perspektiivis. Samuti annab rahvuspargi laiendamine võimaluse arendada kohalikku turismi. Mis puudutab riigimetsa raiemahte, siis antud laiendus seda ei vähenda. L. Kuresoo selgitas, et pärast laiendamise ettepaneku tegemist algatas KeA tulenevalt looduskaitseseedusest kohustusliku ekspertiisi. Leiti, et Alutaguse piirkonnas on loodusväärtuste säilimiseks vaja metsade majandamist ja seejärel kuivendamist oluliselt paremini reguleerida. Väga otstarbekas on selle jaoks võtta sealseid alasid täiendavalt kaitse alla. Järgmiseks sammuks on ettepaneku menetlus, mille ajal toimuvad ka avalikud arutelud, kus inimesed saavad kaasa rääkida.

Riina Kotter tutvustas täpsemalt KeA poolt koostatud ekspertiisi, mis valmis 2021. aasta juulis ning saadeti seejärel KEMi. Ekspertiisist on puudu veel osa, mis puudutab metsise tsoneeringut ja kaitsekorda, kuna arutelud lõplike seisukohtade kujundamiseks veel käivad. Eelmise aasta detsembris tellis KeA kaitsekorralduskava alusuuringuna töö, mis käsitleks metsise ja lendorava elupaikades kuivendussüsteemide mõju. See töö peaks valmima käesoleva poolaasta jooksul. Ta märkis, et ettepaneku tegijate eesmärk on varasemalt loodud kaitseala eraldiseisvad maa-alad liita kokku üheks tervikuks ning ekspertiisi koostajad nõustuvad, et antud looduskaitsealalt väärtuslik ala väärrib kaitse alla võtmist. Tehti vaid väikeseid muudatusi rahvuspargi piirialadel, seoses püsielupaikade, puhkealade ja kaevanduspiirkondadega. Laiendatava ala pindala vähenes seeläbi 3000 hektari võrra. Samuti suheldi eraomanikega, keda laiendus puudutaks ning otseselt vastu antud ettepanekule ei oldud. Kotter sõnas, et rahvuspargi laiendamine on oluline, kuna antud piirkond on ainuke Eesti ja Venemaa boreaalsete liikide asurkondade vaheline ühenduslüli. Tõi näiteks juba ka eelkõnelejate poolt mainitud kaitse all olevad metsise ja lendorava. Lisas, et suheldud on ka omavalitsusega, kes on huvitatud piirkonna loodusväärtuste säilitamisest, kuid nende peamine mure on seotud tööhõive vähenemisega. KeA seisukoht on, et rahvuspargi laiendamine ei ole peamine põhjus, miks Ida-Virumaal on probleeme tööhõivega ning üle tuleks vaadata terve piirkonna majandusmudel. Ekspertiis tõi ainsa konkreetselt tööhõivet puudutava tegurina

välja RMK raiemahtude vähenemise.

Ingrid Kuligina märkis, et Alutaguse Matkaklubi toetab tehtud ettepanekut ja on huvitatud rahvuspargi laiendamisest. Vastupidiselt metsa majandamisega tegelevatele inimestele aitaks laiendus matkaklubi tegevusel jätkuda. Klubi peamiseks teenuseks on külastajatele põlismetsade tutvustamine ning varasemalt on mitmel korral ette tulnud juhuseid, kus põlismetsa minnes on see juba jõutud maha võtta. Samas on juba aastaid tehtud reklaami ka välisurgudele, et Eestis on ilus loodus ja põlismetsad, sealhulgas ka just Alutaguse laaned.

Taimo Aasma sõnas, et edasist otsust ministeeriumi poolt veel tehtud ei ole. Kinnitas, et KeA-l on palutud kokku koguda taustmaterjal, mille põhjal lõplik arvamus kujundatakse ning suur osa sellest tööst on ka juba tehtud. Üks oluline teema on tööhõive, mida soovitakse väga põhjalikult läbi analüüsida, et rahvuspargi laiendamisest tekkivaid mõjusid võimalikult täpselt hinnata. Kui eeltöö on tehtud, saab teha algatamise otsuse ning liikuda edasi ametlike protsesside juurde. Aasma nõustus, et Euroopa Liidu elurikkuse strateegia eesmärkide kontekstis on iga ala kaitse alla võtmine oluline edasiminekuks ja Alutaguse piirkond on Eestis loodusväärtuste mõttes kahtlemata tuumikala. Üheks eesmärgiks on ka kõikide põlismetsade kaitse alla võtmine ning täiendavaid inventuure on selle jaoks ka juba tehtud, kuid hetkel on takistuseks lõplikult Euroopa Liidu poolt kokku leppimata definitsioon. Arutlusel on, kas definitsioon saab olema üleeuroopaliselt sama või regioonipõhine. Lisas lõpetuseks, et loodetavasti jõutakse kõikide vajalike protsessidega lõpuni ning olulise väärtusega Alutaguse metsaalad saavad täiendava kaitse alla võetud.

Yoko Alender küsis, mille alusel pöördumise algatajad just need alad välja valisid. **Indrek Tammekänd** vastas, et piirid määratleti loodusväärtuste teadmiste alusel. Kasutati nii otse keskkonnaregistrisse kantud väärtuste andmestikku kui ka erinevaid keskkonnainfot hõlmavaid andmebaase. Andmestik Alutaguse piirkonnast ei ole küll ideaalne, kuid Eestis ei olegi ülepea ühtegi loodusväärtust inventeeritud. See-eest on Alutaguse piirkonda külastanud regulaarselt mitmed loodusuurijad, kes on piisavalt andmeid kokku kogunud.

Yoko Alender soovis teada, kas protsess, mis puudutab neid alasid, mida KeA soovis laiendusest välja jätta ja kaitsta väärilupaikadena, on eraldiseisev või seotud mõne muu laiema protseduuriga. **Riina Kotter** vastas, et väärilupaikade kaardistamine on eraldi protsess, mis on juba ka suures osas valmis. **Taimo Aasma** täpsustas, et rahvuspargiga ei soovita liita püsielupaiku ning ka nendest on juba osa moodustatud. Kuid menetlus käib siiski rahvuspargi laiendamisest eraldi.

Peeter Ernits märkis, et tänu isiklikule seosele antud piirkonnaga on temale teadaolevalt eramaade omanikel siiski vastuväiteid ning ka valla juhtidega suheldes on tekkinud arusaam, et rahvuspargi laiendamist ei toetata. Lisaks soovis teada, kas Muraka raba ümbrusesse on plaanis luua tuulepark. **Riina Kotter** selgitas, et eramaade omanikega on vaidlusi tekitanud juba kaitse all olevad püsielupaigad ja raiepiirangud. Täpsemalt see, kas praegune kaitsekord on piisav tagamaks püsielupaikades metsise ja lendorava kaitse. **Taimo Aasma** vastas, et Alutaguse vald on üldplaneeringu raames algatanud eraldi tuuleenergia eriplaneeringu. Üks välja pakutud ala, mille osas eriplaneering peab välja selgitama selle perspektiivi tuuleenergia arendamiseks, on tõesti Muraka raba ümbruses. Mis puudutab valla arvamust, siis see on kindlasti keskkonnaministri jaoks oluline. **Riina Kotter** lisas, et KeA-l on veebruaris vallaga kokku lepitud kohtumine, kus arutatakse ekspertiisi tulemusi ja murekohti.

Yoko Alender küsis veel täpsustavalt üle, kas rahvuspargi laiendamise kui eraldi protsessi vastu ei ole ükski sellesse puutuv maaomanik. **Riina Kotter** vastas, et otseselt laiendamise vastu olid ainsad argumendid seotud RMK raiemahtudega. Suur eesseisev arutelu toimub kindlasti juba püsielupaikadena kaitse all olevate alade raiepiirangute üle.

Yoko Alender ütles, et komisjon jätkab kollektiivse pöördumise menetlemist edaspidi.

(allkirjastatud digitaalselt)

Yoko Alender

juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Vivi Older

protokollija